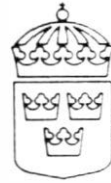

Motion till riksdagen

1989/90:Fi501

av Carl Bildt m.fl. (m)

Den offentliga sektorn, m.m.

Mot.
1989/90
Fi501-504

Det finns huvudsakligen två alternativ som står mot varandra i svensk politik.

Det ena utgörs av socialdemokraterna. Det är ett socialistiskt parti, även om det under de senaste åren sällan framhävt sin socialistiska övertygelse. Det är resultatet av den socialdemokratiska politiken som kan avläsas bland annat i den accelererande krisen inom den offentliga sektorn, i det ständigt stegrade skattetrycket, i vaktsläendet om monopol och förstelnade strukturer och i mängden av regleringar och kontroller.

Den socialdemokratiska politiken har lett till att 1980-talet i många hänseenden är att betrakta som ett förlorat decennium.

Det andra alternativet utgörs av den moderata frigörelsepolitiken. Med moderat politik som grund för 1990-talet blir det i dag omöjliga möjligt. 1980-talets misslyckanden kan vändas till 1990-talets framgångar. Med moderat politik kommer Möjligheternas Sverige att växa fram under 1990-talet.

Ett förlorat decennium

Socialdemokraterna bär i allra högsta grad ansvaret för utvecklingen i Sverige under det gångna decenniet. "Den tredje vägens politik", som lanserades vid socialdemokraternas regeringstillträde 1982, har gått i cirkel. Sverige är i snabb fart på väg mot i stort sett samma situation som när den stora devalveringen 1982 genomfördes. De kostnadsfördelar som denna medförde är redan uppättna. 1980-talet är därmed att betrakta som ett förlorat decennium. Sverige är tillbaka i tidigare underskottsproblem.

En ny devalvering löser inte Sveriges grundläggande ekonomiska problem. Och med devalveringsvägen stängd förefaller den socialdemokratiska regeringen handlingsförlamad. Partiet är inte kapabelt att lösa problemen och tycks också sakna den inre kompassen. Till yttermera visso ägnar sig regeringen i mångt och mycket åt en "tvärt-om-politik": när hushållssparandet behöver stimuleras införs straffbeskattning av det långsiktiga sparandet för ålderdomen och höjda boendeskatter, när nyföretagandet behöver öka införs skatteregler som försvårar just detta, när inflationen behöver dämpas höjs en rad indirekta skatter som ytterligare tvingar upp pris- och kostnadsstegringen, när arbetsutbudet behöver öka vidtas åtgärder som verkar återhållande på utbudet av arbetskraft. 1980-talets socialdemokratiska politik

har därmed bäddat för en fördjupad kris under 1990-talet med växande underskottsproblem, arbetslöshet och försämrad välfärd.

Mot. 1989/90
Fi501

Den offentliga välfärdssektorn har – trots tillgång till större ekonomiska resurser än i något annat land – hamnat i en accelererande kris.

Trots att kvaliteten sjunker på område efter område skjuter kostnaderna i höjden. Den kombinerade kvalitets- och kostnadskrisen i välfärden har drabbat enskilda individer och familjer som gjorts beroende av t.ex. den offentliga sjukvården, äldreomsorgen eller barnomsorgen. Daghem stängs på grund av brist på personal. Köer till livsnödvändiga operationer hör till vardagen.

Den svenska välfärden har fått en orättfärdig profil. Den som förväntat sig en god sjukvård eller trygghet på äldre dagar har fått erfara att han inte har några rättigheter gentemot välfärdsstaten. De som valt att försöka leva sina liv efter egna värderingar och önskemål, t.ex. genom att själv ta hand om sina barn, har fått möta den politiskt styrda välfärden enbart som finansierad av dess ständigt växande kostnader.

Under 1980-talet har förmågan att klara många av statens kärnuppgifter urholkats. Upprätthållandet av respekten för lag och ordning har eftersatts, liksom det nödvändiga värn för vår yttre trygghet som försvaret av vår nationella frihet utgör.

Medan världen i övrigt har frigjort och avreglerat har socialdemokraterna slagit vakt om gamla monopolställningar. Monopolet på radio- och TV-sändningar finns fortfarande kvar, trots en dynamisk internationell utveckling mot mångfald och valfrihet. De offentliga tjänstemonopolen har snarast stärkts.

När socialismen i allt snabbare takt rasat samman och fallit sönder i resten av Europa har de svenska socialdemokraterna under 1980-talet ökat den politiska sektorns omfattning i Sverige genom att höja skattetrycket med inte mindre än 70 miljarder kronor. De har stoppat alternativ i välfärden och cementerat de offentliga monopolen. Det är mot denna bakgrund inte märkligt att Sverige under 1980-talet har haft den lägsta tillväxten under hela detta sekel.

1980-talet blev ett förlorat decennium. 1990-talet får inte förloras.

Ett socialistiskt Sverige

Den socialdemokratiska politiken framstår som allt mer idélös. Utan egen färdriktning och vision har den blivit en haltande kombination av frampressad högeranpassning och underliggande vänstersträvan. Med en sådan politik kommer Sveriges problem att fördjupas och förvärras.

Till grund för den socialdemokratiska politiken ligger en negativ människosyn som utgör basen för förslag om en fortsatt kollektivisering av det svenska samhället.

Den socialdemokratiska vägen innebär ett fortsatt omyndigförklarande av svenskarna. Förmyndarmentaliteten tar sig ständigt nya uttryck, eftersom socialdemokraterna alltid tror sig veta vad som är bäst för alla människor. På område efter område anges en lösning, som skall passa alla. Valfriheten blir förbehållen dem med tjocka plånböcker och goda kontakter.

För socialdemokraterna är välfärden kollektiv. Det allmänna skall "ta hand om" medborgarna från vaggan till graven.

För dem är frihet ett relativt och inskränkt begrepp. Kon är visserligen fri att beta var som helst inom de gränser som gårdets staket sätter. Men kon är inte fri för det. Den får inte beta det friska gröna gräset på andrasidan staketet, inte ens när det egna gräset tagit slut. Och människor i Sverige får inte gå utanför de staket den offentliga sektorns monopol sätter upp. Och medan gräset växer där utanför riskerar kon att dö.

Den socialdemokratiska doktrinen föreskriver att kommunala daghem är den bästa formen av barnomsorg och att denna ensidigt skall gynnas. De föräldrar som vill ha en annan barnomsorgsform, själva vill vara hemma för att ta hand om barnen när de är små och de som inte har turen att få plats i den kommunala barnomsorgen har i praktiken ingenting att säga till om. Den socialdemokratiska politiken ligger som en bromsklots för en familjevänlig utveckling av 1990-talet.

Val av skola – oavsett om det är en fristående skola eller skolor inom det allmänna skolväsendet – diskuteras sällan i svenska hem. Valmöjligheterna är oftast obefintliga. Om en fristående skola över huvud taget finns i närheten krävs i regel stora ekonomiska och andra uppoffringar från föräldrarna för att detta skall vara ett reellt alternativ. För socialdemokraterna finns det bara en skolform, inom vilken valet av skola avgörs av i vilket bostadsområde man bor. Med ett socialdemokratiskt "driftsansvar" för skolan under 1990-talet kommer kompetens och kvalitet att ytterligare undergrävas.

Den som blir sjuk hänvisas till landstingens vårdinrättningar eller till de privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster som landstingen i nåder tillåtit ingå i det allmänna ersättningsystemet. Politiska prioriteringar avgör hur snabbt man kan bli behandlad på sjukhusen. En industriarbetare som under ett yrkesverksamt liv betalt ca två miljoner kronor i landstingsskatt och sjukförsäkringsavgift och kanske aldrig varit sjuk tidigare finner att han kanske måste vänta i flera år på den nödvändiga starroperationen. Långa väntetider är kännetecknande för flertalet viktiga operationer. Anonymiteten i vården är stor för såväl anställda som patienter. Socialdemokratiskt stordriftstänkande och låsning vid monopolen kommer att göra situationen akut redan i början på 1990-talet.

Den som på sin ålders höst vill bestämma hur han vill bo och leva upptäcker att beslutet inte är hans. Om socialdemokraterna bestämmer att ålderdomshem inte är en bra form av boende gör det detsamma att det finns de som har en annan åsikt. Med socialdemokraterna vid rodet blir det svårt att bli gammal på 1990-talet.

De som arbetar inom den offentliga vården, inom skolan eller barnomsorgen har inte heller de någon valfrihet. De kan inte byta arbetsgivare om de så önskar. Möjligheterna att påverka verksamheten på den egna arbetsplatsen är begränsade i de enhetliga system som socialdemokraterna anser vara de bästa. Avsaknaden av konkurrens möjliggör en enhetlig lönesättning på lägre nivå. Allt detta drabbar i första hand kvinnorna, eftersom det är de som utgör majoriteten av de anställda. Förblir 1990-talet socialistiskt kommer personalkrisen att förvärras och därmed försämras också den offentliga välfärden.

Ett fortsatt socialdemokratiskt regeringsinnehav skulle ytterligare förstärka den kollektivistiska utvecklingen. Barnomsorg, vård, utbildning, kultur, äldreomsorg m.m. skulle förbli avskärmade från det nytänkande och den mångfald som följer av många alternativ och idéer. Sparandet och ägandet skulle fortsätta att kollektiviseras. Efter löntagarfonderna skulle följa nya system med liknande utformning och inriktning.

Den vägen skulle fortsätta att bära högskattepolitiken som sitt signum. Som en följd av oförmågan att tänka om och att tänka nytt, blir jakten på nya skatteobjekt en politikens huvudsyssla. Höjda och nya skatter blir nödvändiga enbart för att klara det ökade trycket på den offentliga sektorn, vilket skulle leda till ännu större behov av bidrag och stöd. Nya skatteomläggningar måste genomföras. Skattetrycket ökar. Samtidigt blir utrymmet för nya och högre skatter alltmer begränsat. Risken för att de minskande underskotten och skulderna i statens finanser bara var ett kort andrum synes i dag uppenbar.

Effekterna av denna stelbenta politik skulle också bli alltmer synbar.

Hos hushåll och familjer som tvingas konstatera att hur de än anstränger sig är det svårt att leva på sin lön, när direkta och indirekta skatter är betalda och tvångssparande m.m. fått sitt.

Hos företagen som finner att konkurrenskraften gentemot utlandet ständigt försvagas till följd av höga skatter, ständigt förändrade spelregler, dramatiska energiprishöjningar till följd av kärnkraftsavvecklingen, bibehållna monopol och en vacklande Europapolitik, och som därför kanske tvingas flytta verksamheten utomlands.

Hos arbetsmarknadens organisationer, som tvingas konstatera att en för dem framgångsrik avtalsuppgörelse blir en pyrrhuseger som skadar svensk konkurrenskraft, och som mest skapar skattehöjningar och inflation i medlemmarnas utfall.

Och hos den offentliga servicens många anställda och brukare, som tvingas konstatera att – trots att kostnaderna stiger för vart år – bristerna i kvaliteten blir allt mer påträngande. Bristerna i åldringsvården, köerna i sjukvården, förslitningen i skolan, den sjunkande andelen brott som klaras upp eller ens utreds, kränkningarna av svenskt territorium som inte upphör. På område efter område kommer tecknen på att det offentliga fungerar dåligt just där det offentliga är som viktigast. Det sprider en känsla av vanmakt bland dem som arbetar i det offentliga tjänst och de medborgare som har rätt att förvänta sig att det som de betalat så dyrt för också skall fungera.

Med socialdemokratisk politik riskerar 1990-talet att bli ännu ett förlorat decennium. Den socialdemokratiska politiken hotar i förlängningen välfärden.

Möjligheternas Sverige

Den moderata frigöreslepolitiken är i avgörande hänseenden spegelbilden av socialdemokraternas politik. I det moderata Möjligheternas Sverige är tron på den enskilda människans förmåga och på framtidens möjligheter stark. Medborgarnas frihet är stor. Stort utrymme finns för egna initiativ. Sådana är inte bara tillåtna; de uppmuntras och tillåts också ge positiva resul-

tat. Med moderat politik som grund för 1990-talet blir det i dag omöjliga möjligt.

I det moderata Sverige paras den individuella friheten med det ansvar som är oupplösligt förenat med friheten. Det moderata samhället präglas av omtanke och framtidstro. Människor litar i större utsträckning till varandra och till en naturlig gemenskap. Det är på många områden möjligt att utan offentliga insatser lösa uppkommande frågor och problem. Människan är tryggare genom den lilla världens alla nätverk i form av bl.a. familj, nära vänner, arbetskamrater och släktingar som omger henne. Men hon är också trygg i förvisningen om att staten verkligen står stark där – och när – den måste stå stark.

Familjerna kommer själva att kunna bestämma över och välja den barnomsorg som de tycker passar dem bäst. Pengarna för barnomsorgen disponeras av familjerna själva och inte av det offentliga.

Föräldrar och barn kommer att engagera sig mycket mer i barnens skolgång, eftersom det bl. a. blir möjligt att välja i vilken skola barnen skall gå – i fristående skolor såväl som i vilken skola inom det allmänna skolväsendet – och också möjligt att välja den inriktning på skolarbetet som mest engagerar och motiverar den enskilde eleven. Engagemanget kommer automatiskt att leda till kvalitetsförbättringar inom skolan i många skilda hänseenden. Kunskap och kvalitet blir ledorden för såväl lärarutbildning som utbildningen i alla andra skolformer.

Valfriheten är särskilt viktig för den som är sjuk eller gammal. Den som blir sjuk vet att han alltid kommer att få adekvat vård i rimlig tid. Våra förslag innebär att det är patienten som bestämmer över sina sjukvårdsresurser och inte landstingspolitiker och myndigheter. Patienten kan därmed vända sig till den läkare eller det sjukhus som han har förtroende för, oavsett om det är en privat läkare, ett offentligt sjukhus eller något annat. Det viktigaste är att det är patienten själv som bestämmer. Om det är kö på ett ställe kan han alltid vända sig till ett annat utan att ekonomin blir lidande. Är patienten inte nöjd med kvaliteten på t.ex. ett sjukhem kan han vända sig till ett annat som bättre motsvarar hans önskemål och behov. Det offentliga finansierar större delen av sjukvården, men den drivs av många sins emellan oberoende vårdgivare.

Den som på sin ålders höst vill flytta in i ett ålderdomshem kan göra detta utan att det offentliga lägger in sitt veto. Den som hellre vill försöka bo kvar i det egna hemmet skall så långt möjligt ges förutsättningar för detta. Det minsta äldre människor skall kunna begära är att själva få bestämma över hur de skall leva återstoden av sina liv.

De som är anställda inom den offentliga verksamheten får känna en större tillfredsställelse och en större trygghet i sina jobb. Konkurrensen med andra arbetsgivare skapar större möjligheter för nytänkande och för att de anställdas kunskaper och engagemang bättre tas till vara. De anställda känner sig tryggare, bl. a. eftersom de vet att de alltid kan söka sig till en annan arbetsgivare eller starta eget när de så önskar.

Kommunerna ges frihet att utan dagens styrning genom detaljreglerade lagar och statsbidragsbestämmelser utforma den kommunala verksamheten så att den anpassas till kommuninnevärnarnas önskemål. Den kommunala

servicen i Pajala, Burlöv och Stockholm kommer därmed att bättre anpassas efter de lokala behoven i respektive kommun.

Framtidens ledord blir kvalitet, kunskap och kreativitet. Det innebär att tiden har passerat socialistiska och kollektivistiska lösningar. Ty kunskap, kvalitet och kreativitet kräver mångfald och öppenhet inför nytänkande och nya lösningar. Och de kräver ett samhällsklimat som inte hindrar eller motverkar nytänkande och enskilda initiativ. Detta är oförenligt med socialistiska lösningar som har just motsatsen som sitt främsta särdrag.

Ekonomisk frihet och enskilt ägande är en förutsättning för välståndets utveckling. Det är sant i dag, och kommer att bli än mer sant i 1990-talets Sverige.

Den ekonomiska frihetens och skapandets grundförutsättningar förstärks i Möjligheternas Sverige.

Stor vikt fästs vid klara och entydiga spelregler och en högt utvecklad känsla för etik, som respekteras av alla spelets deltagare. Och som respekteras även av de politiker som har makt att ändra reglerna.

De kollektiva löntagarfonderna avskaffas för att säkra en dynamisk och öppen ekonomi. Samtidigt sprids ägandet, och möjligheterna till vinstdelning och delägande förbättras. Utvecklingen mot inläsning av vinstmedel i politiskt kontrollerade fonder, vars syfte förändras med det växlande politiska modet, bryts.

Den kanske viktigaste enskilda insatsen för skapandets klimat och för ökad frihet är en målmedveten sänkning av det totala skattetrycket. Detta framstår också allt tydligare som den enda vägen att åstadkomma reallöneökningar utan att skada konkurrenskraft och samhällsekonomi.

Sverige behöver en politik som förenar en stark respekt för enskilda människors frihet och integritet med tron på det personliga ansvaret och samhällsgemenskapen.

Medborgarna måste kunna lita på att världens dyraste offentliga service fungerar där den bäst behövs och för dem som är i bäst behov av den. I dag har det offentliga ofta tagit på sig många och skiftande uppgifter och ibland även iklätt sig oförenliga roller. Följden har blivit alarmerande kvalitetsbrister på viktiga områden. Det krävs prioriteringar och kvalitetsreformer för den offentliga sektorn. Stat och kommun måste ha resurser och måste fungera väl där stat och kommun är viktigast.

I utbildningen läggs tyngdpunkten på kvalitet och kunskaper. Kunskapsförmedlingens viktigaste förutsättningar – välutbildade lärare, fungerande lokaler och böcker där kunskaperna står – får en större andel av resurserna.

Skolan förmedlar inte bara användbara kunskaper och färdigheter utan också viktiga normer och ideal.

Med vår modell av lärlingsutbildning som ett väsentligt element i yrkesutbildningen ges de unga yrkeskunskaper och kontakt med arbetslivet, vilket förbättrar deras möjligheter till arbete efter utbildningen.

I vården gör fler enskilda initiativ, framför allt inom öppenvården och för sjukhemmen, att offentliga resurser frigörs till förstärkningar av den specialiserade slutna vården.

Äldreomsorgen får inte bli en arena för politiska och vårdideologiska mo-

deväxlingar. En mångfald av omsorgsformer, med varierande lösningar för upplåtelse och finansiering, får i Möjligheternas Sverige verka sida vid sida.

Bekämpningen av brott får starkare resurser. Moderata samlingspartiet har alltid med kraft vänt sig mot termer som "bagatellbrott" och "vardagsbrott", eftersom dessa antyder att det finns en viss typ av brott som skulle vara mer normala och som vi får vänja oss vid. Inga brott skall accepteras eller leda till rutinmässig åttelseftergift. Inga brott är bagateller för dem som drabbas. Svensk lag skall gälla lika för alla.

Den sk halvtidsfrivgivningen avskaffas utan att straffen kortas och polisen får ökade resurser. Kampen mot narkotikan står överst på dagordningen.

Samtidigt som det behövs kvalitetsreformer i stat och kommun måste områden som i dag fjättras i monopol, byråkrati och regleringar frigöras för valmöjligheter och nytänkande. Det gäller inte minst vården, boendet, omsorgen om barn och gamla, och utbildningen.

En mångfald av sociala skyddsnet måste kunna växa sig starka. Det handlar om familjer som får bättre möjligheter att ställa upp för nära som har problem. Om vänskretsar, kyrkor, föreningar och andra frivilliga nätverk. Alla dessa nätverk skall kunna växa sig starka. Som komplement till dem alla skall det finnas ett starkt och fungerande offentligt skyddsnet.

En familjereform och en skattereform, som ger fler familjer möjlighet att leva på sin lön och rätt att fatta de viktiga besluten och göra de viktiga valen själva, är en nödvändig förutsättning för den ambitionen.

Frigörelse-reformer krävs också av sparandet och ägandet. Fler får chansen att äga sitt hem och få del i ägandet av ett blomstrande näringsliv. Också medborgare i vanliga inkomslägen får råd att spara.

Politiken bygger på långsiktighet och fasthet i efterfrågepolitiken genom bland annat en lägre ökningstakt i de offentliga utgifterna. Ekonomins grundläggande problem angrips med utbudsstimulerande åtgärder. Energiförsörjningen tryggas genom fortsatt användning av den säkra och billiga energi som våra kärnkraftverk förser Sverige med. Sverige blir en del av Europa till följd av strategin för en stegvis anslutning till den europeiska gemenskapen.

De konkreta förslag som moderata samlingspartiet lägger fram i skilda motioner under innevarande allmänna motionsperiod syftar alla till att bereda väg för detta Möjligheternas Sverige.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en målmedveten sänkning av det totala skatetrycket,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avreglering och avmonopolisering inom bl.a. vård, omsorg, utbildning och boende,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvalitetsreformer i den offentliga sektorn.

Mot. 1989/90
Fi501

Stockholm den 11 januari 1990

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Bo Lundgren (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Sonja Rembo (m)